

Asia: VN/20465/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia energiainvestointeja vuosina 2022-2026 koskevasta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö

lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntö 7.10.2024, VN/20465/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia energiainvestointeja vuosina 2022–2026 koskevasta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa otsikon aiheesta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) lausuu asiasta seuraavaa:

Asetusmuutoksen tausta ja tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtioneuvoston asetusta Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia energiainvestointeja vuosina 2022–2026 koskevasta tuesta (ns. RRF-energiatukiasetus).

Tarkoitus on saattaa RRF-energiatukiasetus vastaamaan niitä muutoksia, jotka on tehty Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan. Euroopan neuvosto hyväksyi muutokset neuvoston täytäntöönpanopäätökseen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta 16.7.2024.

Muutokset neuvoston täytäntöönpanopäätökseen on tehty, jotta Suomi pääsisi elpymis- ja palautumissuunnitelmassa asetettuihin välitavoitteisiin ja tavoitteisiin, joiden saavuttamiseen rahoitustuen maksut perustuvat. Talvella 2024 ainoastaan noin 50 % komission Suomelle kyseiseen tarkoitukseen myöntämästä 127 milj. € rahoitustuesta oli sidottu vähähiilisen vedyn sekä hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen hankkeisiin.

Alkuperäinen neuvoston täytäntöönpanopäätös edellyttää, että hankkeiden, joille on myönnetty RRF-energiatukea, tulisi valmistua viimeistään 30.6.2026. Asetettu määräaika on tuottanut haasteita varsinkin vetyhankkeissa investointien laajuuden vuoksi. Suomen ja komission välisissä neuvotteluissa tavoitteita, jotka koskevat vetyhankkeiden sekä hiilidioksidin talteenottoa tai hyödyntämistä (P1C2I1), muutettiin siten, että poistettiin elpymisasetuksen vaatima valmistumisen päivämäärä hankkeille.

Muutosten myötä RRF-energiatukiasetusta esitetään muutettavaksi siten, että Innovaatorahoituskeskus Business Finland toimii jatkossa toimivaltaisena valtionapuviranomaisena kaikissa vedyn tuotantoa ja varastointia sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä koskevissa hankkeissa. Näiden osalta muutetaan myös hankkeiden valmistumispäivämäärää koskevaa vaatimusta. Ehdotettu asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 16.12.2024.

Business Finlandille siirretään kaikki P1C2I1 hankkeiden tukipäätösten hallinnointi. Siellä päätetään jo nyt myös pienemmistä ja IPCEI-hankkeista. Täytäntöönpanosopimuksessa on sovittu toimivallan siirrosta sekä ehdoista, joita Business Finlandin tulisi noudattaa myöntäessään tukea vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen liittyvissä hankkeissa.

Esityksen kilpailu- ja ympäristövaikutuksista

Esityksen mukaan asetusmuutokseen ei liity merkittäviä taloudellisia, organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia. Asetusmuutos ei tule vaikuttamaan jo tehtyihin investointipäätöksiin, joten vaikutukset tukiohjelmalle ovat kokonaisuudessaan vähäiset. Kansallisia käytäntöjä tukikelpoisista kustannuksista tai tukiprosentteihin liittyvää ratkaisukäytäntöä ei ole tarkoitus asetusmuutoksen myötä muuttaa.

KKV pitää hyvänä asetuksen muutosta niin, että hankkeiden valmistumisen määräaika voidaan asettaa komission asettamista yleisistä tavoitteista poiketen tukipäätöksessä hankekohtaisten tekijöiden perusteella. Tämä mahdollistaa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Sen seurauksena Suomi voi välttyä arviolta noin 14 milj. € seuraamusmaksulta. Myös P1C2I1-investoinneille kohdistuvan tuen hallinnoinnin ja toimivallan keskittäminen Business Finlandille on perusteltua.

Valtion ja Business Finlandin välillä täytäntöönpanosopimuksessa sovitaan toimivallan siirrosta sekä ehdoista. Taustamuistiosta ei ilmene, miten esitetystä asetusmuunnoksessa toimivallan siirrossa ja hankkeiden rahoituksen ehdoissa huomioidaan tavoitteelle P1C2I1 ilmeisen keskeiset ympäristönäkökohdat. Vähähiilisen vedyn sekä hiilidioksidin talteenotto- ja hyödyntämishankkeet voivat toteutuessaan vähentää Suomen kasvihuonekaasupäästöjä ja edistää hiilineutraalisuustavoitteita. Asiaan liittyy myös elinkeinopoliittisia etuja, sillä vetytalous voi olla merkittävä kasvutekijä.

Taustamuistiossa olisi nähdäksemme voitu tuoda esille lyhyesti vetytalouden ja ilmastopolitiikan tavoitteita sekä arvioita siitä, miten ne voivat Suomen oloissa asetusmuutoksen, tavoitteen P1C2I1 tai yleisemmin RRF-energiainvestointitukivälineen kautta toteutua.

Pitkävaikutteisia teknologisia hankkeita kuten vähähiilisen vedyn tuotantoa ja hyödyntämistä eri yhteyksissä tulisi kyetä johdonmukaisesti seuraamaan. Valtiokonttorin ylläpitämässä Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman (RRP) seurannassa tavoitteeseen P1C2I1 viitataan seurantaindikaattoreissa vain muutama hyvin yleisen tason virtamuuttujaan. Taustamuistiossa olisi voitu antaa tietoa mahdollisuuksista kehittää RRF-investointituen vaikutusten seuranta ja järjestelmän vaikuttavuutta.

KKV:n näkemyksenä on myös, että asetusmuutoksen taustamuistiossa olisi ollut tarpeen esittää tiiviitä arvioita vetytalouden ja hiilensidonnallisuuden tukemisen kilpailuvaikutuksista. Hieman laajalaisemmin tätä olisi myös voitu tehdä muussa asian suhteen relevantissa tausta-aineistoissa kuten esimerkiksi Suomen kestävän kasvun ohjelmassa, jonka toteutusta tuetaan TEM:in hallinnonalalla EU:n elpymis- ja palautumistukivälineellä (RRF).

Kilpailuvaikutusten esille tuontia perustelee myös valtionavustuslaki, joka on RRF-energiainvestointitukihankkeiden taustalla vaikuttava valtuutussäännös. Myös EU:n state-aid-säännösten ja kilpailuneutraliteetin näkökulmasta olisi ollut kiinnostavaa tarkastella asetusmuutoksen tai RRF-investointitukivälineen vaikutuksia kilpailuolosuhteiden kehittymiseen.

Avustusten suuntaamisessa tulisi pyrkiä välttämään se, että tukea ohjautuu hankkeille, jotka muutenkin ovat toteutumassa. Tähän liittyviä näkökohtia sivutaan hankekohtaisten sitoumusten osalta taustamuistion 7 §:ssä – Tuen myöntämisen yleiset ja erityiset edellytykset. Avustuksia tulisi

lähtökohtaisesti kohdentaa siten, että niillä aikaan saatavat investoinnit tuottavat enemmän yhteiskunnallista lisäarvoa kuin vastaavat sijoitukset muussa käytössä.

Kirsi Leivo

Ari Luukinen

pääjohtaja johtava asiantuntija

Luukinen Ari
Kilpailu- ja kuluttajavirasto